

Zasady wprowadzania do obrotu i udostępniania wyrobów budowlanych na rynku europejskim oraz krajowym

mgr inż.
EDYTA STANISZEWSKA-CHLEBOWSKA
Instytut Techniki Budowlanej
ORCID: 0000-0002-0690-4516

dr inż.
AGNIESZKA FLESZAR
Instytut Techniki Budowlanej
ORCID: 0000-0002-3258-0711

dr inż.
ROBERT GERYŁO
Instytut Techniki Budowlanej
ORCID: 0000-0001-5357-9798

dr hab. inż.
JACEK SZER, PROF. PŁ
Politechnika Łódzka
ORCID: 0000-0002-7830-2952

W artykule wskazano aktualnie obowiązujące w Polsce i Unii Europejskiej wymagania ustawowe dotyczące wprowadzania do obrotu oraz udostępniania na rynku europejskim, a także krajowym wyrobów budowlanych. Przedstawiono zasady funkcjonowania systemu europejskiego i krajowego.

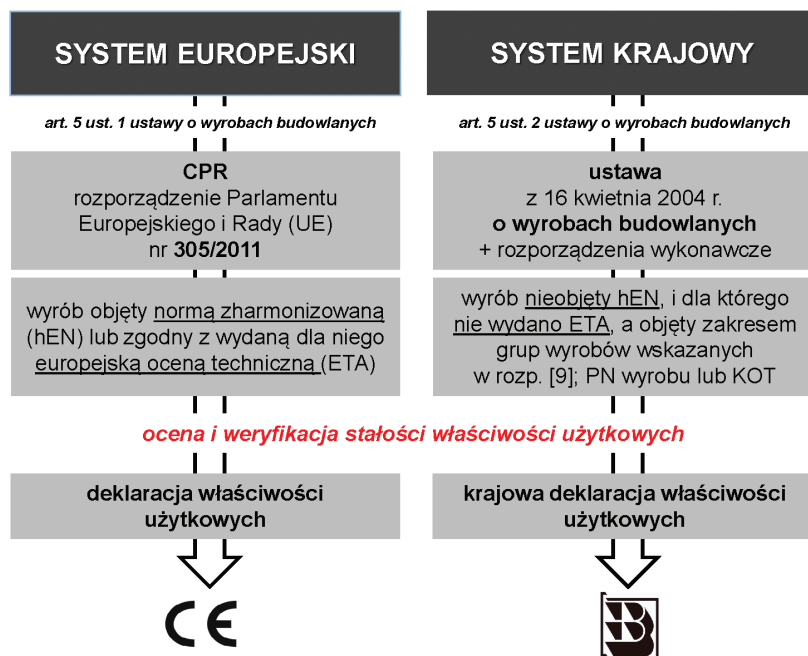
Zgodnie z art. 10 Prawa budowlanego [1] w obiektach budowlanych powinny być stosowane wyroby wprowadzone do obrotu zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie unormowaniami prawnymi. Powyższy przepis stanowi bowiem, że „Wyroby wytworzone w celu zastosowania w obiekcie budowlanym w sposób trwały o właściwościach użytkowych umożliwiających prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym spełnienie podstawowych wymagań, można stosować przy wykonywaniu robót budowlanych, wyłącznie jeśli wyroby te zostały wprowadzone do obrotu lub udostępnione na rynku krajowym zgodnie z przepisami odrębnymi, a w przypadku wyrobów budowlanych – również zgodnie z zamierzonym zastosowaniem”.

W obszarze wyrobów budowlanych przepisami odrębnymi, o których mowa w ww. art. 10, jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011, tzw. CPR (Construction Product Regulation) [2] oraz ustawa o wyrobach budowlanych [3]. Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 ww. ustawy [3] na polskim rynku wyrobów budowlanych funkcjonują: europejski system wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych oraz krajowy system wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych. Dodatkowo ustawa [3], w art. 5 ust. 3, opisuje tzw. zasadę wzajemnego uznawania, czyli zgodną z unijną zasadą swobody przepływu towaru możliwość

udostępniania na polskim rynku wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu legalnie w innych krajach członkowskich UE.

Oba funkcjonujące w Polsce systemy zakładają, że przed wprowadzeniem wyrobu na rynek jego producent (rozumiany jako podmiot produkujący lub zlecający produkcję i wprowadzający wyrób pod własną nazwą/marką) powinien dokonać oceny właści-

wości użytkowych zasadniczych charakterystyk wyrobu, czyli cech wyrobu mających wpływ na spełnienie przez obiekt budowlany wymagań podstawowych. Oceny dokonuje się zgodnie z odpowiednim dokumentem odniesienia, czyli normą wyrobu (europejską normą zharmonizowaną w systemie europejskim, a Polską Normą wyrobu w systemie krajowym) albo oceną techniczną

Rys. 1. Funkcjonujące w Polsce systemy wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych

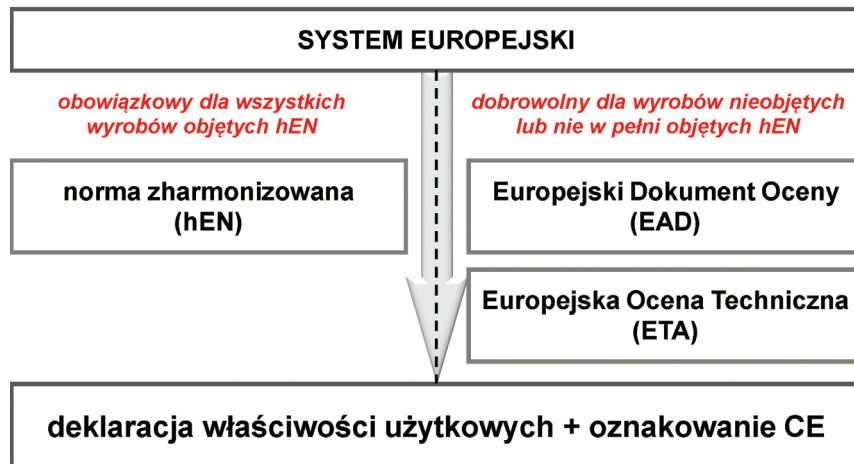
(europejską lub krajową). Na podstawie wyników oceny producent sporządza deklarację właściwości użytkowych w systemie europejskim albo odpowiednio, w systemie krajowym, krajową deklarację właściwości użytkowych. Kolejnym krokiem po sporządzeniu odpowiedniej deklaracji jest oznakowanie wyrobu oznakowaniem CE (system europejski) lub znakiem budowlanym (system krajowy).

Ocena i weryfikacja stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych w obu systemach odbywa się obecnie na podobnych zasadach, gdyż nowelizacja ustawy [3], która weszła w życie w 2017 roku, wprowadziła do systemu krajowego wiele rozwiązań analogicznych jak w rozporządzeniu Nr 305/2011 (CPR) [2]. W obu systemach oceny właściwości użytkowych wyrobu dokonuje się zgodnie z odpowiednim dla danego wyrobu systemem oceny, oznaczonym: 1+, 1, 2+, 3 lub 4. Każdy z systemów określa, jakie zadania w trakcie oceny wykonują jej uczestnicy, czyli producent i ewentualnie strona trzecia (odpowiednia jednostka certyfikująca lub laboratorium badawcze). Udział strony trzeciej jest wymagany w systemach oceny 1+ i 1 (jednostka certyfikująca wyroby), w systemie 2+ (jednostka certyfikująca zakładową kontrolę produkcji) oraz w systemie 3 (laboratorium badawcze).

Wynikające z przepisów zasady wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych mają znaczenie nie tylko dla producentów wyrobów budowlanych oraz innych podmiotów uczestniczących w łańcuchu dostaw, ale również dla uczestników procesu budowlanego. Prawo budowlane [1] nakłada bowiem na osoby pełniące samodzielne funkcje techniczne w budownictwie szereg obowiązków odnoszących się do nakazu stosowania wyrobów prawidłowo wprowadzonych do obrotu. Do podstawowych obowiązków kierownika budowy, jak również inspektora nadzoru inwestorskiego należy m.in. zapewnienie przy wykonywaniu robót budowlanych stosowania wyrobów zgodnie z art. 10 Prawa budowlanego [1].

SYSTEM EUROPEJSKI

Zgodnie z aktualnymi wymaganiami europejskich przepisów harmonizacyjnych wprowadzenie do obrotu wyrobu budowlanego z oznakowaniem CE jest możliwe, jeżeli została dla niego ustanowiona norma zharmonizowana (hEN) – obligatoryjny system europejski, lub gdy wyrób jest zgodny z wydaną dla niego europejską oceną techniczną (ETA – European Technical Assessment) – system europejski (ETA to dobrowolny dokument wydawany na wniosek producenta, jeśli wyrób budowlany, który ma być wprowadzony do obrotu z oznakowaniem CE, nie jest objęty albo jest nie w pełni objęty normą zharmonizowaną).

Rys. 2. Europejski system wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych

Zarówno w przypadku wyrobu budowlanego objętego normą zharmonizowaną, jak i wyrobu, dla którego wydano europejską ocenę techniczną, przed wydaniem deklaracji właściwości użytkowych oraz oznakowaniem wyrobu budowlanego oznakowaniem CE producent musi przeprowadzić ocenę i weryfikację stałości właściwości użytkowych wyrobu w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk, zgodnie z zasadami opisanymi we wprowadzeniu do niniejszego artykułu. W przypadku rozporządzenia Nr 305/2011 (CPR) [2] systemy oceny opisano w jego załączniku V (z uwzględnieniem zmian do tego załącznika wprowadzonych przez rozporządzenie delegowane nr 568/2014 [4]).

Producent wyrobu sporządza, jako podstawę do deklaracji właściwości użytkowych, dokumentację techniczną opisującą wszystkie istotne elementy związane z wymaganym systemem oceny oraz weryfikacji stałości właściwości użytkowych. Po przeprowadzeniu oceny i weryfikacji producent sporządza deklarację właściwości użytkowych zgodnie z art. 4 i 6 rozporządzenia Nr 305/2011 [2], wyrażającą właściwości użytkowe wyrobu budowlanego w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk zgodnie z odpowiednimi zharmonizowanymi specyfikacjami technicznymi dla deklarowanego zamierzonego zastosowania lub zastosowań tego wyrobu.

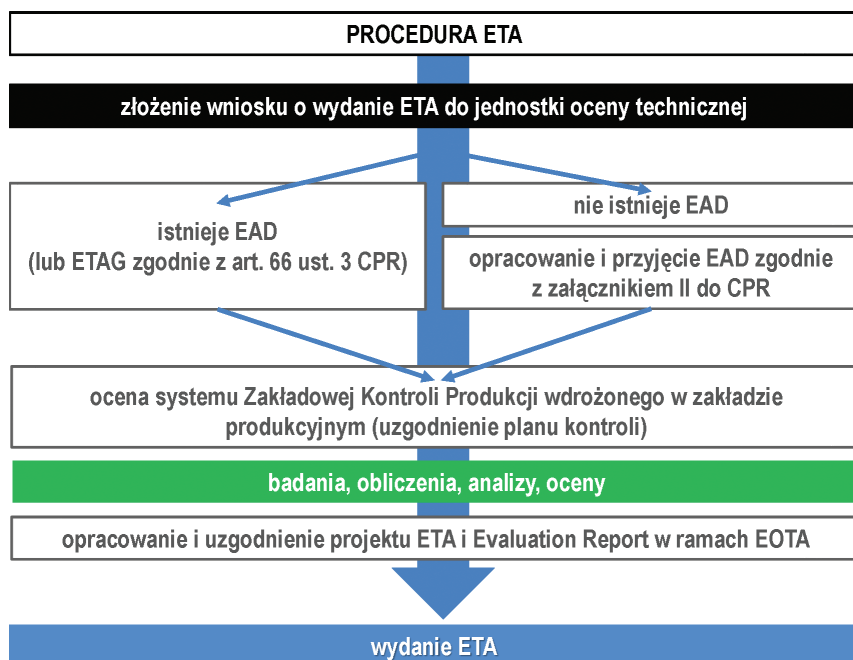
Po sporządzeniu deklaracji producent umieszcza na wyrobie oznakowanie CE wraz z informacją towarzyszącą temu oznakowaniu w sposób określony w art. 9 rozporządzenia Nr 305/2011 [2]. Poprzez umieszczenie lub zlecenie umieszczenia oznakowania CE producent bierze na siebie odpowiedzialność za zgodność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi oraz za jego zgodność ze wszystkimi mającymi zastosowanie wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Nr 305/2011 i innym stosownym ustawodawstwem harmonizacyjnym Unii odnoszącym się do umieszczania tego oznakowania.

Jak wynika z powyższego opisu, jednym z rodzajów zharmonizowanych specyfikacji technicznych, które mogą stanowić podstawę oceny wyrobu w systemie europejskim, jest norma zharmonizowana (hEN). Zgodnie z art. 2 pkt 11 rozporządzenia Nr 305/2011 [2] norma zharmonizowana to norma przyjęta przez jeden z europejskich organów normalizacyjnych, wymienionych w załączniku I do dyrektywy 98/34/WE [5], na podstawie wniosku wydanego przez Komisję. Zgodnie z art. 6 tej dyrektywy po 1 lipca 2013 r. normy zharmonizowane z dyrektywą 89/106/EWG [5] zostały uznane za normy zharmonizowane z rozporządzeniem Nr 305/2011 [2]. Zasadnicze charakterystyki, które należy ocenić wg danej normy zharmonizowanej, są podane w tzw. załącznikach harmonizacyjnych do norm (załącznik ZA).

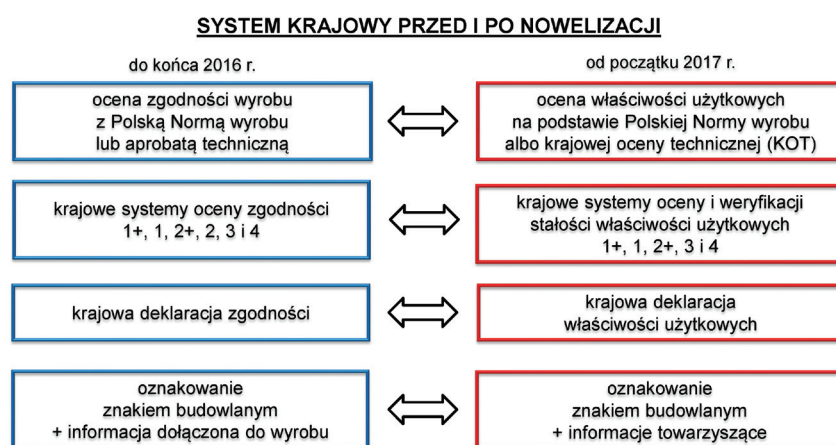
Drugim rodzajem zharmonizowanej specyfikacji technicznej jest europejski dokument oceny (European Assessment Document – EAD). Zgodnie z art. 2 pkt 12 rozporządzenia Nr 305/2011 [2] europejskie dokumenty oceny to akty przyjęte przez EOTA (organizację zrzeszającą jednostki oceny technicznej upoważnione do wydawania ETA) do celów wydawania europejskich ocen technicznych. EAD są opracowywane na podstawie wniosku producenta o wydanie ETA złożonego do jednej z jednostek oceny technicznej.

Przed wejściem w życie rozporządzenia Nr 305/2011 [2], do 1 lipca 2013 r., zgodnie z przepisami dyrektywy CPD [5] (czyli jednej z dyrektyw „nowego podejścia”, regulującej zasady wprowadzania do obrotu na rynki państw członkowskich UE wyrobów budowlanych objętych harmonizacją europejską), na potrzeby wydawania europejskich aprobat technicznych opracowywane były Wytyczne EOTA do europejskich aprobat technicznych – ETAG. Wydane wytyczne ETAG mogły być, zgodnie z art. 66 ust. 3 rozporządzenia Nr 305/2011 [2], stosowane jako europejskie dokumenty oceny, jednak były

Rys. 3. Procedura wydawania europejskich ocen technicznych (ETA)

Rys. 4. Porównanie systemu krajowego przed i po nowelizacji

sukcesywnie przekształcane w EAD. Rejestr wydanych europejskich dokumentów oceny, w tym również informacje o ETAG przekształconych w EAD, znajduje się na stronie internetowej EOTA [6].

Europejskie oceny techniczne (ETA) zgodnie z rozporządzeniem Nr 305/2011 [2] od 1 lipca 2013 roku zastąpiły europejskie aprobaty techniczne.

Europejska ocena techniczna jest udokumentowaną oceną właściwości użytkowych wyrobu budowlanego w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk, uzgodnionych przez producenta i jednostkę oceny technicznej, dla deklarowanego, zamierzonego zastosowania wyrobu. Jednostki oceny technicznej to jednostki wyznaczone przez państwa członkowskie UE do przeprowadzania oceny oraz wydawania europejskich ocen technicznych dla jednej lub wielu grup wyrobów wymienionych w tabeli 1 załącznika IV rozporządzenia Nr 305/2011 (CPR) [2].

ETA to dokument dobrowolny i bezterminowy, który zgodnie z art. 21 rozporządzenia Nr 305/2011 [2] może być wydany dla wyrobu:

- nieobjętego zharmonizowaną normą europejską (hEN);
- nie w pełni objętego zharmonizowaną normą europejską, tzn. w przypadku gdy właściwości użytkowe wyrobu w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk nie mogą być w pełni ocenione według hEN (metoda oceny w stosunku do co najmniej jednej zasadniczej charakterystyki nie jest właściwa lub nie istnieje).

Europejska ocena techniczna może być również wydana w przypadku istnienia mandatu na opracowanie hEN przed rozpoczęciem okresu koegzystencji.

SYSTEM KRAJOWY

System krajowy do końca 2016 roku

Ustawę o wyrobach budowlanych [3] uchwalono ze względu na wejście Polski do

Unii Europejskiej w celu m.in. wdrożenia do polskiego porządku prawnego postanowień dyrektywy CPD [5]. Początkowo ustawa [3], w trakcie współistnienia z dyrektywą CPD, przewidywała, że wyrób budowlany nadawał się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych, jeżeli był oznakowany CE albo znakiem budowlanym. Oznakowanie CE oznaczało, że dokonano oceny zgodności wyrobu z europejską normą zharmonizowaną (hEN) albo europejską aprobatą techniczną (wyroby podlegające harmonizacji europejskiej), natomiast znak budowlany wskazywał, że dokonano oceny zgodności wyrobu z Polską Normą wyrobu albo krajową aprobatą techniczną.

Uchylenie dyrektywy CPD [5] i zastąpienie jej rozporządzeniem Nr 305/2011 (CPR) [2] spowodowało zmianę zasad wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych podlegających harmonizacji europejskiej. Dotychczasową ocenę zgodności wyrobu z europejską normą zharmonizowaną albo europejską aprobatą techniczną zastąpiono oceną i weryfikacją stałości właściwości użytkowych na podstawie europejskiej normy zharmonizowanej (hEN) albo europejskiej oceny technicznej (ETA).

W pierwszej fazie wprowadzenie rozporządzenia Nr 305/2011 [2] w naszym kraju nie spowodowało zmiany zasad odnoszących się do oznakowania wyrobów znakiem budowlanym. W przypadku systemu krajowego ocena zgodności wyrobu z Polską Normą wyrobu albo krajową aprobatą techniczną i krajową deklaracją zgodności jako dokumentem potwierdzającym dokonanie oceny obowiązywała aż do 31.12.2016 roku.

Przepisy zmieniające i aktualne zasady

Nowelizacja ustawy o wyrobach budowlanych i przepisów wykonawczych do niej została wprowadzona w życie na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych, ustawy – Prawo budowlane oraz ustawy o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych i ustawy o systemie oceny zgodności [7].

W uzasadnieniu ustawy zmieniającej [7] można przeczytać, że jednym z jej celów było „dostosowanie przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu lub udostępniania na rynku wyrobów budowlanych w zakresie nieregulowanym w przepisach rozporządzenia nr 305/2011, mając na uwadze ich funkcjonalne zbliżenie do regulacji tego rozporządzenia” [8].

W krajowym systemie wprowadzania do obrotu oraz udostępniania na rynku wyrobów budowlanych pojawiły się rozwiązania podobne do tych stosowanych w systemie europejskim. Wprowadzono procedurę oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobu zamiast procedury oceny zgodności

1. Weryfikacja obowiązku stosowania systemu europejskiego – wyrób nieobjęty hEN i dla którego nie wydano ETA
2. Przyporządkowanie wyrobu do grup z załącznika nr 1 do rozporządzenia w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym
3. Ustalenie / uzyskanie dokumentu odniesienia – Polskiej Normy wyrobu albo krajowej oceny technicznej
4. Przeprowadzenie oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobu i określenie typu wyrobu
5. Sporządzenie krajowej deklaracji właściwości użytkowych
6. Oznakowanie wyrobu znakiem budowlanym wraz z informacją towarzyszącą
7. Wprowadzenie wyrobu do obrotu wraz z dokumentacją towarzyszącą / udostępnienie krajowej deklaracji na stronie internetowej producenta

Rys. 5. Schemat postępowania w systemie krajowym po 1 stycznia 2017 r.

wyrobu, a dokumentami odniesienia stanowiącymi podstawę dokonania oceny stały się Polska Norma wyrobu, a w przypadku braku odpowiedniej normy lub gdy norma nie obejmuje wyrobu w pełni, krajowa ocena techniczna, tzw. KOT. Krajową deklarację zgodności zastąpiła krajowa deklaracja właściwości użytkowych, a wymagania w zakresie sposobu oznakowania wyrobu znakiem budowlanym zostały określone bardzo podobnie do wymagań dotyczących oznakowania CE.

Ważną zmianę w zakresie regulacji odnoszących się do wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych, zarówno w przypadku wprowadzania do obrotu oraz udostępniania w systemie europejskim, jak i krajowym, przyniosła ustawa o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [9], uchwalona w 2016 r. Wprowadziła ona do ustawy o wyrobach budowlanych [3] uregulowania w zakresie kar pieniężnych nakładanych na producentów, importerów i sprzedawców, którzy występują w łańcuchu dostaw wyrobów budowlanych. Nieprawidłowości, które mogą skutkować nałożeniem kary pieniężnej (na podstawie decyzji odpowiedniego organu nadzoru budowlanego), to m.in. wprowadzenie do obrotu wyrobu budowlanego nienadającego się do zamierzonego zastosowania w zakresie zadeklarowanych właściwości użytkowych, wprowadzenie do obrotu wyrobu budowlanego podlegającego obowiązkowi oznakowania CE lub znakiem budowlanym bez tego oznakowania czy niedopełnienie obowiązku sporządzenia i przechowywania deklaracji właściwości użytkowych albo krajowej deklaracji właściwości użytkowych.

Większość nowych przepisów regulujących zasady postępowania w systemie krajowym weszła w życie 1 stycznia 2017 r.

Od 1 stycznia 2017 r. w systemie krajowym oznakowanie znakiem budowlanym, w myśl art. 8 ust. 1 ustawy [3], zamieszcza się na wyrobie po sporządzeniu przez producenta krajowej deklaracji właściwości użytkowych, w której należy zadeklarować właściwości użytkowe zasadniczych charakterystyk wyrobu mających wpływ na spełnienie wymagań podstawowych przez obiekt budowlany, w którym wyrób będzie stosowany. Właściwości użytkowe należy zadeklarować zgodnie z Polską Normą wyrobu, a w przypadku braku właściwej normy krajową oceną techniczną (KOT) po przeprowadzeniu oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobu.

Grupy wyrobów objęte obowiązkiem sporządzania krajowej deklaracji właściwości użytkowych zostały określone w wydanym na podstawie znowelizowanych przepisów ustawy [3] rozporządzeniu w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym [10]. Grupy te, opisane w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia, stanowią również wskazanie, jakiego rodzaju wyroby podlegają oznakowaniu znakiem budowlanym w krajowym systemie wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku wyrobów budowlanych. Szczegółowe informacje na temat zakresu grup wyrobów z załącznika nr 1 do rozporządzenia [10] zostały opisane w dalszej części artykułu.

Rozporządzenie [10] określa również zasady sporządzania krajowej deklaracji właściwości użytkowych, w tym jej wzór (załącznik nr 2), oraz opisuje sposób jej udostępniania wraz z wyrobem. Kopia krajowej deklaracji powinna być udostępniana wraz z wyrobami wprowadzanymi na rynek. Udostępnienie może być realizowane poprzez za-

mieszczenie kopii krajowej deklaracji na stronie internetowej producenta. Jest to zresztą preferowany sposób udostępniania tego dokumentu.

Przed wprowadzeniem wyrobu na rynek konieczne jest również oznakowanie go znakiem budowlanym. Na wyrób – lub jego opakowanie, opakowanie zbiorcze albo dokumenty towarzyszące, w przypadku jeśli nie ma możliwości umieszczenia oznakowania bezpośrednio na wyrobie – należy nanieść znak budowlany (którego wzór określono w załączniku do ustawy [3]) oraz informacje towarzyszące oznakowaniu. Zakres informacji towarzyszących podano w § 11 rozporządzenia [10]. Informacje towarzyszące mają służyć przede wszystkim użytkownikom wyrobów – zapewniać bezpośredni dostęp do informacji takich jak dane kontaktowe producenta czy poziomu lub klasy zadeklarowanych właściwości użytkowych.

Grupy wyrobów budowlanych podlegające systemowi krajowemu

Na podstawie delegacji zawartej w art. 8 ust. 8 ustawy [3] określono, poprzez rozporządzenie, grupy wyrobów budowlanych objętych obowiązkiem sporządzania krajowej deklaracji oraz właściwe dla tych grup krajowe systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych. Grupy te powstały w oparciu o tabelę 1 załącznika IV do rozporządzenia Nr 305/2011 oraz inne wyroby budowlane o szczególnym znaczeniu dla spełniania podstawowych wymagań przez obiekty budowlane, a także wpływ wyrobu budowlanego lub grupy wyrobów budowlanych na spełnienie podstawowych wymagań przez obiekt budowlany, w którym te wyroby są stosowane.

ZAWARTOŚĆ KRAJOWEJ OCENY TECHNICZNEJ

1. Opis techniczny wyrobu
2. Zamierzone zastosowanie wyrobu
3. **Właściwości użytkowe wyrobu i metody zastosowane do ich oceny**
4. Pakowanie, transport i składowanie oraz sposób znakowania wyrobu
5. Ocena i weryfikacja stałości właściwości użytkowych
6. Pouczenie – zgodnie z rozporządzeniem w sprawie krajowych ocen technicznych Jednostka Oceny Technicznej powinna zamieścić pouczenie, że Krajowa Ocena Techniczna nie jest dokumentem upoważniającym do oznakowania wyrobu budowlanego znakiem budowlanym
7. Wykaz dokumentów wykorzystanych w postępowaniu

konieczność spełnienia innych wymagań, m.in. ewentualnych wymagań certyfikacyjnych i sporządzenia krajowej deklaracji

Rys. 6. Zawartość krajowych ocen technicznych

W rezultacie obowiązkiem znakowania znakiem budowlanym zostały objęte wyroby, które do tej pory podlegały temu obowiązki – ich zakres, zgodnie z brzmieniem ustawy o wyrobach budowlanych sprzed 1 stycznia 2017 r., określały „mandaty udzielone przez Komisję Europejską na opracowanie norm zharmonizowanych lub wytycznych do europejskich aprobat technicznych”. Dodatkowo w załączniku nr 1 do rozporządzenia [10] zostały uwzględnione wyroby do tej pory niepodlegające oznakowaniu, m.in. wyroby do wentylacji i klimatyzacji (np. przewody wentylacyjne z blach stalowych o przekroju prostokątnym oraz kołowym, czerpnie, wyrzutnie, przepustnice), wyroby do ochrony przed korozją metali, a także korozją biologiczną (np. zestawy wyrobów powłokowych do wykonywania zabezpieczeń antykorozyjnych konstrukcji stalowych), niektóre kleje budowlane (np. do parkietów, wykładzin, tapet) czy beton towarowy.

Z uwagi na często czasochłonną procedurę dokonania oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobów producenci wyrobów budowlanych z „nowych grup wyrobów” mieli czas na dostosowanie się do nowych wymagań przepisów krajowych do końca 2020 roku. W § 14 rozporządzenia [10] został bowiem ustanowiony okres przejściowy, w trakcie którego producenci wyrobów budowlanych, które przed 2017 rokiem nie były objęte obowiązkiem znakowania znakiem budowlanym, nie musieli sporządzać krajowej deklaracji właściwości użytkowych, a co za tym idzie, znakować wyrobów znakiem budowlanym. Okres przejściowy, na podstawie nowelizacji rozporządzenia z grudnia 2020 r. [11], został przedłużony wyłącznie dla wybranych grup wyrobów, w tym dla zestawów wyrobów do wykonywania balustrad i poręczy chroniących przed upadkiem oraz wyrobów do wentylacji i klimatyzacji.

Krajowe oceny techniczne

W przypadku wyrobu nieobjętego normą, którą można uznać za Polską Normę wyrobu – czyli normę pozwalającą na ocenę właściwości użytkowych wszystkich zasadniczych charakterystyk wyrobu odpowiednich do danego zastosowania – do sporządzenia krajo-

wej deklaracji właściwości użytkowych niezbędne jest uzyskanie krajowej oceny technicznej (KOT).

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy [3] krajowe oceny techniczne są wydawane dla wyrobu budowlanego:

- nieobjętego zakresem przedmiotowym Polskiej Normy wyrobu;
- nie w pełni objętego zakresem przedmiotowym Polskiej Normy wyrobu, jeżeli w odniesieniu do co najmniej jednej zasadniczej charakterystyki wyrobu budowlanego metoda oceny nie jest właściwa;
- nie w pełni objętego zakresem przedmiotowym Polskiej Normy wyrobu, jeżeli Polska Norma wyrobu nie przewiduje metody oceny w odniesieniu do co najmniej jednej zasadniczej charakterystyki wyrobu budowlanego.

Krajowe oceny techniczne są wydawane przez:

- jednostki oceny technicznej upoważnione do wydawania europejskich ocen technicznych zgodnie z zakresem ich właściwości, lub
- wyznaczone przez ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa instytuty badawcze określane „krajowymi jednostkami oceny technicznej”.

Zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy [3] krajowe oceny techniczne są wydawane na okres 5 lat. Aprobaty techniczne wydane przed 1 stycznia 2017 roku nie przestały jednak funkcjonować. Zgodnie z przepisami przejściowymi określonymi w ustawie zmieniającej [7] aprobaty techniczne wydane do 31 grudnia 2016 r. mogą być wykorzystywane jako krajowe oceny techniczne do końca okresu ważności tych aprobat. W takim przypadku w krajowej deklaracji właściwości użytkowych, w miejscu, w którym powinno się wskazać nr KOT, należy podać informacje o ważnej aprobacie technicznej.

Należy podkreślić, że od 1 stycznia 2017 roku możliwość udzielenia krajowej oceny technicznej nie jest już ograniczona zakresem przedmiotowym mandatów Komisji Europejskiej, a listą grup wyrobów budowlanych objętych obowiązkiem sporządzania krajowej

deklaracji właściwości użytkowych określono w rozporządzeniu [10].

W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa w sprawie krajowych ocen technicznych [12] uregulowano zasady wydawania krajowych ocen technicznych. Wskazano w nim m.in. wzór wniosku o wydanie krajowej oceny technicznej oraz zawartość KOT.

Jednym z najważniejszych elementów KOT jest część zawierająca ocenę właściwości użytkowych zasadniczych charakterystyk wyrobu. Zakres ocenianych właściwości użytkowych jest ustalany przez jednostkę oceny technicznej, biorąc pod uwagę deklarowane zamierzone zastosowanie wyrobu oraz jego wpływ na spełnienie wymagań podstawowych przez obiekt budowlany. W celu zobrazowania zakresu ocenianych właściwości użytkowych wyrobów dalej przedstawiono dwa przykłady wyrobów, dla których możliwe jest wydanie KOT (ze wskazaniem wymagań podstawowego, którego dotyczą).

W rozporządzeniu w sprawie KOT [12] określono również zasady wydawania Warunków Oceny Właściwości Użytkowych Wyrobów Budowlanych. Są to ogólne wytyczne, których celem jest ustalenie jednolitego zakresu poziomu wymaganych właściwości użytkowych wyrobów budowlanych. Mogą być one wydawane przez właściwe przedmiotowo jednostki oceny technicznej oraz krajowe jednostki oceny technicznej. Warunki oceny są publikowane na stronie internetowej jednostki, która je wydała (w przypadku kilku jednostek opracowujących wspólne warunki oceny – na stronach internetowych wszystkich jednostek). Należy jednak pamiętać, że warunki oceny nie są niezbędne do wydania KOT. Jeśli dla danego rodzaju wyrobu warunki oceny nie zostały wydane, to KOT jest opracowywana w oparciu o indywidualną ocenę jednostki.

Podsumowanie

Najistotniejszym wnioskiem wynikającym z przedstawionej analizy obowiązujących w Polsce unormowań prawnych w zakresie wyrobów budowlanych stosowanych w budownictwie jest stwierdzenie, że przy wykonywaniu robót budowlanych wynikających z projektów lub innych opracowań wykonanych przez osoby pełniące samodzielne funkcje w budownictwie mogą być zastosowane tylko te wyroby, które zostały wprowadzone do obrotu lub udostępnione na rynku krajowym zgodnie z właściwymi w tym zakresie przepisami, a przede wszystkim ustawą o wyrobach budowlanych [2].

Ważne jest, aby inżynierowie z uprawnieniami budowlanymi w swojej działalności w obszarze budownictwa, a szczególnie przy wykonywaniu ocen, opinii czy ekspertyz, brali pod uwagę opisane w niniejszym artykule zasady i wymagania. Szczególnie istotne po-

Łączniki rozporowe do wykonywania zamocowań w podłozach betonowych i murowych (grupa 32 Mocowania / łączniki)	Przewody wentylacyjne z blachy stalowej (grupa 36 Wyroby do wentylacji i klimatyzacji)
Wymaganie podstawowe 1 – Nośność i stateczność	
<ul style="list-style-type: none"> - nośności charakterystyczne na wrywanie z podłoża - nośności charakterystyczne na ścinanie 	-
Wymaganie podstawowe 2 – Bezpieczeństwo pożarowe	
<ul style="list-style-type: none"> - reakcja na ogień - odporność ogniowa 	<ul style="list-style-type: none"> - reakcja na ogień - stopień rozprzestrzeniania ognia
Wymaganie podstawowe 3 – Higiena, zdrowie i środowisko	
-	-
Wymaganie podstawowe 4 – Bezpieczeństwo użytkowania i dostępność obiektów	
<ul style="list-style-type: none"> - trwałość 	<ul style="list-style-type: none"> - wymiary - grubość ścianki - wytrzymałość - trwałość
Wymaganie podstawowe 5 – Ochrona przed hałasem	
-	-
Wymaganie podstawowe 6 – Oszczędność energii i izolacyjność cieplna	
-	<ul style="list-style-type: none"> - szczelność
Wymaganie podstawowe 7 – Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych	
-	-

Rys. 7. Przykładowe zakresy właściwości użytkowych ocenianych w KOT

winno być, aby dokumentacja przedkładana wraz z wyrobami budowlanymi potwierdzała prawidłowość ich wprowadzenia do obrotu lub udostępnienia na rynku oraz wskazywała na spełnienie wymagań przepisów dotyczących stosowania wyrobów w obiektach budowlanych w danym kraju.

Uczestnicy procesu budowlanego stykają się zarówno z wyrobami budowlanymi wprowadzanymi do obrotu na podstawie przepisów krajowych, jak i europejskich. Należy mieć na uwadze różnice występujące w tych systemach, ale jednocześnie pamiętać, że i oznakowanie CE, i znak budowlany świadczą o przeprowadzeniu przez producenta oceny oraz weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobu.

Literatura

- [1] Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2020, poz. 1333, z późn. zm.).
- [2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz. Urz. UE L 88 z 04.04.2011, s. 5, z późn. zm.).
- [3] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz.U. z 2020 r., poz. 215, z późn. zm.).
- [4] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 568/2014 zmieniające załącznik V do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 dotyczący oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobów budowlanych (Dz.U. L 157 z 27.5.2014, s. 76–79).
- [5] Dyrektywa Rady z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do wyrobów budowlanych (Dz. U. L 40 z 11.02.1989, s. 12–26).
- [6] <https://www.eota.eu/en-GB/content/leads/56/>.

[7] Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych, ustawy – Prawo budowlane oraz ustawy o systemie oceny zgodności (Dz.U. z 2015 r., poz. 1165).

[8] Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy – Prawo budowlane – druk sejmowy nr 2493.

[9] Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz.U. z 2016 r., poz. 542).

[10] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1966, z późn. zm.).

[11] Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 4 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu deklarowania właściwości użytkowych wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym (Dz.U. z 2020 r., poz. 2297).

[12] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie krajowych ocen technicznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1968).

DOI: 10.5604/01.3001.0014.8388

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA:
 Staniszevska-Chlebowska Edyta, Fleszar Agnieszka, Gerylo Robert, Szer Jacek, 2021, Zasady wprowadzania do obrotu i udostępniania wyrobów budowlanych na rynku europejskim oraz krajowym, „Builder” 5 (286). DOI: 10.5604/01.3001.0014.8388

Streszczenie: W artykule wskazano aktualnie obowiązujące w Polsce i Unii Europejskiej wymagania ustawowe dotyczące wprowadzania do obrotu oraz udostępniania na rynku europejskim, a także krajowym wyrobów budowlanych. Przedstawiono zasady funkcjonowania systemu europejskiego i krajowego. W przypadku systemu krajowego opisano ostatnią

nowelizację ustawy o wyrobach budowlanych wraz z grupami wyrobów budowlanych podlegających obowiązkowi oznakowania znakiem budowlanym. Opisano zasady wydawania krajowych oraz europejskich ocen technicznych.
Słowa kluczowe: wyroby budowlane, oznakowanie CE, znak budowlany B, krajowa ocena techniczna (KOT), europejska ocena techniczna (ETA)

Abstract: RULES OF PLACING AND MAKING AVAILABLE CONSTRUCTION PRODUCTS ON THE EUROPEAN AND NATIONAL MARKET. The article describes the statutory current requirements regarding placing and making available construction products on the European and national market in force in Poland and the European Union. The principles of functioning of the European and national systems are presented. In the case of the national system, the latest amendment to the act on construction products is described, along with groups of construction products subject to the mandatory construction mark marking. The rules of issuing the national technical assessments and European technical assessments are described.
Keywords: construction products, CE marking, construction mark B, national technical assessment, European technical assessment (ETA)